

Az Ábrahámval kötött szövetség

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: 1Mózes 15-19:29; Ámós 4:11;
Róma 4:3-4, 9, 11, 22; 9:9; Galata 4:21-31

„Ábrám ezt mondta: Uram ISTEN, mit adnál nekem, hiszen magzatok nélkül járok, és az, akire az én házam száll, a damaszkuszi Eliézer” (1Móz 15:2, ÚRK)?

Mózes első könyve 15. fejezetével elértünk a meghatározó pillanathoz, amikor Isten formálisan megkötö a szövetségét Ábrahámval. Az ábrahámval kötött szövetség a második, az után következik, amit Nóéval kötött az Úr.

A Nóéval alapított szövetséghez hasonlóan ez is érint más népeket, mert szintén része Isten örök szövetségének, amit felkínál az egész emberiségnek (1Móz 17:7; Zsid 13:20).

Ábrahám életének ez az időszaka félelemmel és nevetéssel teljes. Ábrám félt (1Móz 15:1), mint ahogyan Sára (1Móz 18:15) és Hágár is (1Móz 21:17). Ábrám nevetett (1Móz 17:17), ahogyan Sára (1Móz 18:12) és Izmael (1Móz 21:9). Ezek a fejezetek emberi érzelmek érzékenységevel és melegségével lüktetnek. Ábrám szenvedélyesen érvel Sodoma gonosz lakóinak megmenetéseért, törődik Sárával, Hágárral és Lóttal, vendégszeretetet tanúsít három idegen iránt (1Móz 18:2-6).

Ilyen körülmények között kerül sor arra, hogy Ábrám nevét, ami nemes, tiszteletreméltó jellemére utalt, Isten a „sok nép atyja” jelentéssel bíró Ábrahámra változtatja (1Móz 17:5). Ebben ismét felsejlik, hogy a vele kötött szövetség által egyetemes terveit akarta megvalósítani.

ÁBRAHÁM HITE

Olvassuk el 1Móz 15:1-21 és Róm 4:3-4, 9, 22 verseit! Mit jelent hit által élni? Hogyan mutatkozik ez meg Ábrám történetében? Mi a jelentősége az áldozatnak, amit Isten Ábrámtól kért?

Ábrámot bántotta, hogy nem volt örököse (1Móz 15:1-3). Isten első válasza erre az volt, hogy lesz fia, „*aki tőled fog származni*” (1Móz 15:4, RÚF). Ugyanezt a nyelvezetet használja Nátán próféta is az eljövendő messiási királyra utalva (2Sám 7:12). Isten megerősítette Ábrámot, ő pedig „*hitt az Úrnak*” (1Móz 15:6), mert megértette, hogy Isten ígérétenek teljeseése nem a saját igazságán múlik, hanem Istenén (1Móz 15:6; vö. Róm 4:5-6).

Rendkívüli gondolat, kiváltképp abban a kultúrában. Az ókori Egyiptom vallásában például az ítéletet úgy mérlegelték, hogy számba vették az ember igaz cselekedeteit az isteni igazságot képviselő Maat istennő igaz cselekedeteihez viszonyítva, röviden: ki kellett érdemelni az „üdvösséget”. Isten ezután áldozat bemutatására kéri Ábrámot, ami alapvetően Krisztusnak a bűneinkért vállalt áldozatára mutat. Az emberek kegyelemből üdvözülnek, ami Isten igazságának ajándéka, ezt jelképezték az áldozatok. Ez a bizonyos ceremónia azonban konkrét jelentőséggel bírt Ábrámra nézve. A ragadozó madarak rászálltak az áldozati állatokra (1Móz 15:9-11), ami azt jelentette, hogy Ábrám utódai „*négyszáz esztendeig*” (1Móz 15:13) vagy négy nemzedék idején (1Móz 15:16) rabszolgasorban lesznek. A leszármazottainak majd csak a negyedik nemzedéke „*tér vissza ide*” (1Móz 15:16, ÚRK). Az áldozati szertartás utolsó jelenete drámai: „*tüzes fáklya ment át a húsdarabok között*” (1Móz 15:17, ÚRK). Ez a rendkívüli csoda jelezte, hogy Isten kötelezettséget vállalt szövetségi ígérete teljesítésére, arra, hogy Ábrám utódainak adja azt a vidéket (1Móz 15:18).

Az ígélet földjének határai „*Egyiptom folyójától fogva a nagy folyóig, az Eufrátészig*” (1Móz 15:18, ÚRK) terjedtek, ami az Éden kertjének határaitra emlékeztet (vö. 1Móz 2:13-14). Ez a prófécia tehát csupán a kivonuláznál és Izrael hazájánál többre terjed ki. Ábrahám utódai elfoglalják Kánaán országát, de a prófécia távoli horizontján felsejlik Isten népének végidei szabadulása, akik majd visszatérnek az Éden kertjébe.

Hogyan tanulhatunk meg egyedül Krisztusra és az Ő igazságára mint üdvösségünk egyetlen reményére összpontosítani? Mi történik, ha elkezdjük számba venni a saját jótetteinket?

ÁBRAHÁM KÉTELYEI

1Mózes 16. fejezetének fényében mi a jelentősége annak, hogy Isten ígérete dacára Ábrám bement Hágárhoz? Milyen módon szimbolizál a két nő kétféle hozzáállást a hithez (Gal 4:21-31)?

Amikor Ábrám kétkedett (1Móz 15:2), Isten félreérthetetlenül biztosította arról, hogy lesz fia. Évekkel később azonban Ábrám még mindig gyermektelen volt. Hatalmas erejű volt Isten legutolsó próféciája, a későbbiekben mégis szertefoszlott Ábrám hite: már nem hitte, hogy valóban lehetne fia Sárától. Sára azt javasolta neki, mivel reménytelennek érezte a helyzetet, hogy az ókori Közel-Keleten bevett gyakorlathoz folyamodjon: *béranya* által vállaljon gyermeket, amire a szolgálólányát, Hágárt jelölte ki. A terv működött. Furcsamód az emberi stratégia eredményesebbnek tűnt az Isten ígéreteibe vetett hitnél. A Sára és Ábrahám viszonyát leíró szakaszban Ádám és Éva édenkerti története visszhangzik. A két szövegrészben számos közös motívum található (Évához hasonlóan Sára aktív, Ábrám pedig passzív, mint Ádám), egyaránt előfordulnak bennük bizonyos igék és kifejezések („hallgatott a szavára”, „vesz”, „ad”). A két történet közötti párhuzamok sejtetik, hogy Istennek nem tetszett, amit tettek. Pál apostol a cselekedetek és a kegyelem szembeállítására mutat rá ezzel a történettel (Gal 4:23-26). A két beszámolóban hasonló a végeredmény: az Isten akaratán kívül kerülő ember cselekedeteinek azonnali eredménye jövőbeli bajokhoz vezet. Figyeljünk fel arra, hogy Isten nincs jelen a cselekmények folyamatában. Sára beszél Istenről, de nem beszél vele, és az Úr sem szól egyikükhöz sem. Szembetűnő Isten távolléte, különösen az előző fejezetben való intenzív jelenlétéhez képest. Majd Isten megjelenik Hágárnak, de csak azután, hogy a nő elhagyja Ábrám táborát. Ez a váratlan megjelenés fellebbenti a fátylat arról, hogy Isten mindvégig jelen volt, még az emberi erőfeszítések ellenére is, hogy nála nélkül cselekedjenek. Az „*Úr angyala*” (1Móz 16:7, ÚRK) cím gyakran az Úrra, JHVH-ra (lásd 1Móz 18:1, 13, 22) vonatkoztatva használatos. Ekkor Isten kezdeményez, kijelenti Hágárnak: fiút szül majd, Izmaelt, akinek a neve azt jelent, hogy Isten hall, meghallgat (1Móz 16:11). Érdekes módon a történetben végig visszhangzik a hallás, meghallgatás (*sáma*) gondolata, attól fogva, amikor Ábrám „hallgatott” Sára szavára, engedett annak (1Móz 16:2) és azzal is fejeződik be.

Miért könnyű Ábrámhoz hasonlóan nekünk is hitetlenkedni?

AZ ÁBRAHÁMI SZÖVETSÉG JELE

Olvassuk el 1Móz 17:1-19 és Róm 4:11 szakaszát! A körülmetélés rítusának mi a lelki és prófétai jelentősége?

Ábrámnak az előző történetben megmutatkozó hitetlensége miatt (1Mózes 16. fejezet) megtört a pátriárka Istennel való járásának folyamatossága. Addig Isten hallgatott, majd ekkor szólt először Ábrámhoz. Újból kapcsolatba lépett vele, visszavezette ahhoz a ponthoz, ahol szövetséget kötött vele (1Móz 15:18).

Isten szövetségi jelet adott Ábrámnak. Hosszú ideje vitatják a teológusok a körülmetélés jelentését, viszont mivel szerepe van benne a vérnek (lásd 2Móz 4:25), úgy érthetjük, hogy ez a rítus az áldozatok körébe tartozik. Azt jelölte, hogy Isten igazságot tulajdonított Ábrámnak (vö. Róm 4:11).

Fontos az is, hogy a körülmetéléssel jelzett szövetséget olyan nyelvezettel írja le Isten, ami visszautal az első messiási próféciára (1Móz 17:7; vö. 3:15). A két szövegrész közötti párhuzam sejteti, hogy Isten Ábrámnak adott ígérete többet jelent egy nép fizikai születésénél: magában foglalja a föld minden népének szóló üdvösség lelki ígérését. Az „örök szövetség” ígérete a messiási mag munkájára, Krisztus áldozatára mutat, ami örök életet biztosít mindenkinek, aki hit által igényt tart rá – mindarra, amit a hit maga után von (vö. Róm 6:23; Tit 1:2).

Érdekes módon az örök jövő ígérete benne van Ábrám és Szárai nevének megváltoztatásában. Addigi nevük az akkori státuszukat fejezte ki. Ábrám azt jelenti, hogy „magasztos atya”, Szárai pedig „hercegnőm” (Ábrám hercegnője). Új nevük, Ábrahám és Sára a jövőre utalt: Ábrahám, „sokaság atyja”, Sára pedig „hercegnő” (mindenkié). Ezzel párhuzamosan, bár kissé ironikus értelemben Ábrahám nevetésére emlékeztet Izsák neve: „nevetni fog”. (Először itt írtak a nevetésről a Bibliában, 1Móz 17:17). Hitetlenségből vagy talán csodálkozásból fakadó nevetésről van itt szó. Akárhogy is, Ábrahám ugyan hitt abban, amit az Úr egyértelműen megígért neki, mégis küzdelmet jelentett számára, hogy hittel és bizalommal aszerint is éljen.

Hogyan tarthatunk ki a hitben olyankor is, amikor Ábrahámhoz hasonlóan mi is a hitetlenséggel küzdünk? Miért olyan fontos, hogy ne adjuk fel, a kételyeink ellenére sem?

A MEGÍGÉRT FIÚ

Az utóbbi jelenetben mindenki benne volt: nemcsak Izmaelt, hanem Ábrahám házanépének minden férfi tagját körülmetélték (1Móz 17:23-27). Négyszer ismétlődik meg a *kol* (minden) szó (1Móz 17:23, 27). Ezen a mindenkire kiterjedő háttéren értendő az, amikor Isten megjelenik Ábrahám-nak és megerősíti, hogy megszületik a megígért fiú, „Izsák”.

Olvassuk el 1Móz 18:1-15 és Róm 9:9 verseit! Mi a tanulsága a vendégszeretettel kapcsolatban annak, ahogyan Ábrahám fogadta a látogatóit? Hogyan magyarázhatjuk Isten reakcióját?

Nem világos, hogy Ábrahám tudta-e, kik voltak az idegenek (Zsid 13:2), még ha úgy is fogadta őket, mintha Isten maga is közöttük volna. Ábrahám „*a sátor ajtajában ült, a hőség idején*” (1Móz 18:1, ÚRK), és mivel a pusztában csak ritkán fogadhatott látogatókat, bizonyára szeretett volna elbeszélgetni velük. Eléjük sietett (1Móz 18:2), pedig már kilencvenkilenc éves volt. Az egyiküket úgy szólította, hogy *adónáj* (1Móz 18:3), ami Isten egyik gyakorta használt megnevezése volt (1Móz 20:4; 2Móz 15:17). Sietve sürgölődött, hogy készítsenek nekik ételt (1Móz 18:6-7). Megállt mellettük, figyelte, hogy mire van szükségük, készségesen állt a szolgálatukra (1Móz 18:8).

Ábrahám hozzáállása a mennyei látogatók fogadásához a vendégszeretet inspiráló példája lett (Zsid 13:2). Tiszteletteljes magatartása az igazi vendégszeretet filozófiáját közvetíti. Nemcsak az udvariasság kedves gesztusa, ha tisztelettel, gondoskodással vesszük körül az érkezőket, hanem amint a Biblia hangsúlyozza, ez vallási kötelesség, mintha magát Istent fogadnánk (vö. Mt 25:35-40). Érdekes módon Isten nem annyira a nagylelkű házigazdával, mint a szegény éhezővel azonosítja magát.

Másrészt Isten irántunk való kegyelmét és szeretetét jelzi, hogy belép az emberi szférába. Ez az eset még azelőtt történt, hogy Krisztus elhagyta volna mennyei otthonát és emberré lett az emberiségért (Fil 2:7-8). Ezzel a látogatásával ígéretének biztos voltát garantálta (1Móz 18:10). Láttá Sárát, aki „*a háta mögött hallgatózott*” (ÚRK), a legbensőbb gondolatát is ismerte (1Móz 18:12). Tudta, hogy az asszony nevetett. Isten utolsó szava is a „*nevet*” volt. Sára kételkedése háttérén fogja teljesíteni az ígéretét.

Időzzünk el még annál a gondolatnál, hogy „Isten nem annyira a nagylelkű házigazdával, mint a szegény éhezővel azonosítja magát”! Miért különösen fontos emlékeznünk erre az elvre?

LÓT SODOMÁBAN

Olvassuk el 1Móz 18:16-19:29 szakaszát! Ábrahám próféta szolgálata mennyiben érintette Lót iránti felelősségét?

Isten éppen akkor erősítette meg Ábrahámnak tett ígéretét, hogy fia fog születni, ő pedig ahelyett, hogy a jó hír örömét élvezte volna, szenvedélyes vitába bonyolódott Istennel a Sodomában élő Lót sorsa felett. Ábrahám nemcsak egyszerűen egy próféta volt, akinek Isten kijelentette az akaratát, hanem olyan próféta volt, aki közbenjárt a gonoszokért. A héberben az „*ÚR előtt állt*” (1Móz 18:22, ÚRK) kifejezés azt jelenti, hogy imádkozott.

Ábrahám valójában alkudozott Istennel Sodoma megmentéséért, ahol az unokaöccse, Lót lakott. Ötventől tízig eljutottak, és Isten meg is kímélte volna a város lakóit, ha csak tíz igaz ember lett volna köztük.

Természetesen ha elolvassuk, hogy mi történt, amikor a két angyal elment Lótot figyelmeztetni arra, ami majd bekövetkezik (1Móz 19:1-10), felmérjük, mennyire beteggé, gonosszá váltak az emberek. Valóban szörnyű hely volt Sodoma, mint még sok város körülöttük. Ez volt az egyik oka az ott élők kiűzetésének (lásd 1Móz 15:16).

„És most elérkezett Sodoma utolsó éjszakája. A bosszúállás fellegei már rávetették árnyékukat a pusztulásra ítélt városra. De lakói ezt nem vették észre. Amíg az angyalok közeledtek, hogy a pusztításra szóló megbízásukat végrehajtsák, az emberek jólétről és kedvtelésről álmodtak. Az utolsó nap is olyan volt, mint a többi, jött és elmúlt. Este szállt a kedves és zavartalan tájra. A páratlanul szép vidék a lenyugvó nap sugaraiban fürdött. A hűvös alkony előcsalogatta a város lakóit, és a szórakozni vágyó tömeg sétálgatott, kihasználva a perc örömeit” (Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, 123-124. o.).

Végül Isten csak Lótot, a feleségét és a két lányát mentette meg (1Móz 19:15), a minimumnak, a tíznek még a felét sem. Lót vejei nem vették komolyan a figyelmeztetést, így a városban maradtak (1Móz 19:14).

Utána elpusztult a szép vidék. Ebben a szakaszban többször is előfordul Sodoma pusztulására utalva a héber *hápak* (megsemmisít, felfordít) ige (1Móz 19:25). Azt a gondolatot fejezi ki, hogy „visszájára fordult”, mint ahogyan az özönvíz „visszafordította” az eredeti teremtettséget (1Móz 6:7). Sodoma pusztulása bizonyos értelemben az édeni állapotok (1Móz 13:10) „felfordítása” volt, a végidei pusztítás előjelének is számít (lásd Júd 7).

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA:

Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, „A törvény és a szövetségek” c. fejezetből 329-333. o.

Bátorítson bennünket az, amilyen kitartóan és rendületlenül könyörgött Istennek Ábrahám Sodoma lakóiért (1Móz 18:22-33), hogy mi is imádkozunk a gonoszokért, még akkor is, ha reménytelenül bűnösnek tűnnek! Isten figyelmesen válaszolt Ábrahám kérésére, hajlandó lett volna megbocsátani, ha akad a városban tíz igaz ember, ami Gerhard Hasel szerint „forradalmi” gondolat. „Valami új jelenik meg a régi kollektív elgondolás helyett, ami szerint egy vétkes közösség ártatlan tagja is büntetés alá kerül. Megtartó funkciója lehet az igaz emberek maradékának a közösség egészére nézve... Az igaz maradék kedvéért JHVH az igazságossága (*cedaqah*) miatt megbocsátott volna a gonosz városnak. Ezt a gondolatot még inkább kiszélesíti JHVH Szolgájának prófétai kijelentése, aki „sokak” megváltását munkálja” (Gerhard F. Hasel: *The Remnant: The History and Theology of the Remnant Idea from Genesis to Isaiah*. Berrien Springs, MI, 1980, Andrews University Press, 150-151. o.). „Körülöttünk emberek rohannak a reménytelen és félelmetes pusztulásba, mint egykor Sodomában. Mindennap lezárul valakinek a kegyelmi ideje. Minden órában vannak, akik átlépik a kegyelem határát. Ki inti és kérleli a bűnöst, hogy hárítsa el ezt a félelmetes végzetet? Hol vannak azok a kezek, amelyek kinyúlnak érte, hogy visszatartsák a haláltól? Hol vannak azok, akik alázatosan és rendületlenül hittel könyörögnek értük Istenhez? Ábrahám lelkülete Krisztus lelkülete volt. Isten Fia a nagy Közbenjáró, aki közbenjár a bűnös érdekében. Ő, aki lefizette a bűnös megváltásának árát, tudja, milyen értékes az emberi élet” (Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, 108. o.).

BESZÉLGESSÜNK RÓLA!

- 1) A Biblia csak a szivárványt és a körülmetélést nevezi „a szövetség jelének”. A két szövetség között melyek a hasonlóságok? Milyen különbségek vannak közöttük?
- 2) Isten elhívta Ábrahámot, akit az Újszövetség többször is a hit általi élet példajaként említ, időnként mégis botladozott. Mit kell megtanulnunk és mit nem szabad megtanulnunk a példájából?
- 3) Vannak, akik tiltakoznak a gondolat ellen, hogy Isten megbünteti azokat, akik elvesznek. Arra hivatkoznak, hogy ez ellentétben állna az isteni szeretettel. Hogyan felelhetünk erre?

GERZSENYI SÁNDOR: HARC – HITÉRT

Krisztus! Uram!
Megdöbbszentek szavaid.
Ha annyi hitünk volna...
Ha annyi hitem volna...
Ha volna!
Mustármagnyi legalább!
Hegyek hókölnének a tengermélybe.
Hithősök példájára figyelek.
Évezredek távolában
választott néped útja tündököl.
Tengerszoros;
sós vízből szakadék-falak;
kiszikkadt fövény;
menekülő ezrek rohama;
üldözők félelmes sikolya;
szabadság!
Maroknyi nép diadala
százszoros túlerő ellen is.

Ha hitünk volna!
Ha hitem volna...
Uram,
dobhártyámon dübörög kemény beszéd.
Hitvallóid sorakoznak,
végtelen sorokba tömörülnek.
Hittek,
szóltak
s győztek!
Mártírvér hullott, ha kellett.
Nem léptek soha hátra;
előre mentek mindig,
céltudatosan, keményen,
feltartóztathatatlanul.
Koronás, tiarás, babérkoszorús,
gőgös fejek előtt is emelt-fejűek,
szigorú tekintetű bátrak,
hitük által szárnyaló nagyok,

roppanthatatlan gerincűek,
a mélyből édig emelkedő tiszták.
Halászok, vámosok, kézművesek,
evangélisták, apostolok,
megnyílt-szemű fákhlyahordozók,
szívünkig is tüzet hozók.
Hit.
Hitük.
Hitszilárdságuk!

Krisztus! Uram!
Látod, milyen szegény vagyok:
hitért esdeklő koldus.
Üres cserépedény az életem.
Ha annyi hitünk volna...
Ha annyi hitem volna,
mint egy szem apró mustármag!
Ha volna!
Ha volna...
De én olyan szegény vagyok!
Letepernek a gondok.
A bűn szíven sebez.
Gyávaság árnyai lappangnak lelkembe.
Szándékaim fagyott rügyek.
Segítőkészségem hervadtan elalél.
Számban kihűl a szó, amíg kimondom.
Rideg rácsok között vacog
szabadság-szomjas énem.

Uram, adj hitet!
Szórj szívembe élet-magot!
Taníts hinni!
Növelj hitemet!
Emelj azok sorába,
akiknek volt az életében
egy mustármagnyi drágakincs!